

FINANCIËEL

Fors verlies funderend onderwijs

Eind december 2011 werden de financiële jaarcijfers 2010 gepubliceerd. Hieronder enkele relevante gegevens en ontwikkelingen in de periode 2006 tot 2010.

DOOR WIM BOS

Het funderend onderwijs heeft in het jaar 2010 een fors verlies geboekt. Voor het primair onderwijs was het nadelig saldo van de baten en lasten € 177 miljoen en voor het voortgezet Onderwijs € 96 miljoen. Het positieve saldo van de financiële baten en lasten bedroeg respectievelijk € 61 miljoen en € 23 miljoen. Er is dus per saldo een resultaat van € 117 miljoen verlies in het primair onderwijs en € 73 miljoen verlies in het voortgezet onderwijs.

Dat is samen zo'n € 190 miljoen verlies. Niet alle schoolbesturen hebben het jaar 2010 met verlies afgesloten. Het is wel een groeiend aantal. En in 2010 was het voor het eerst dat er zowel in het primair onderwijs als in het voortgezet onderwijs meer schoolbesturen waren die het jaar met verlies afgesloten hebben dan schoolbesturen die zwarte cijfers konden presenteren.

RODE CIJFERS

In 2006 ging het om ongeveer een kwart van de schoolbesturen in het po en een vijfde van de schoolbesturen in het vo die een negatieve rentabiliteit boekten. In de loop van de volgende jaren is dat gestegen tot bijna tweederde van het totaal aantal schoolbesturen van de beide sectoren.

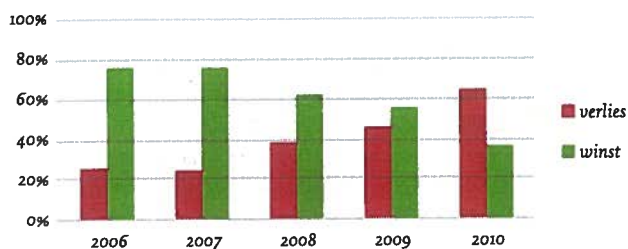

Fig. 1 Resultaat Primair Onderwijs

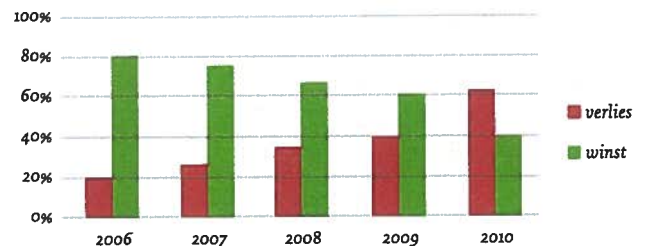

Fig. 2 Resultaat Voortgezet Onderwijs

Het gemiddelde nadelige resultaat is geen probleem van alleen de grote schoolbesturen of alleen de kleine schoolbesturen. En in het voortgezet onderwijs staat het ook los van het onderwijsaanbod van de school.

In het primair onderwijs scoren alle groepen van besturen met een of twee basisscholen tot en met besturen met meer dan 20 scholen een nadelig resultaat. In het voortgezet onderwijs laten alle schoolsoortgroepen gemiddeld een verlies zien.

Voor alle instellingen geldt dat de kosten in de laatste in de laatste vijf jaar sneller zijn gestegen dan de baten.

De belangrijkste inkomstenbron voor het funderend onderwijs is de Rijksbekostiging.

Rond 90 procent van de baten is afkomstig van de Rijksbijdragen. Dat cijfer is vrij constant door de loop van de jaren.

De Rijksbekostiging is de belangrijkste inkomstenbron en de omvang hiervan is in de loop van de afgelopen vijf jaar gegroeid met 15,9 % in het po en 23,6 % in het vo.

Die verandering kan niet worden verklaard uit een groei van het aantal leerlingen gedurende de periode van 2006 tot en met 2010. Dat bleef in beide sectoren nagenoeg gelijk.

(po: - 0,2 %; vo: + 0,3%). Het betreft dus een substantiële stijging

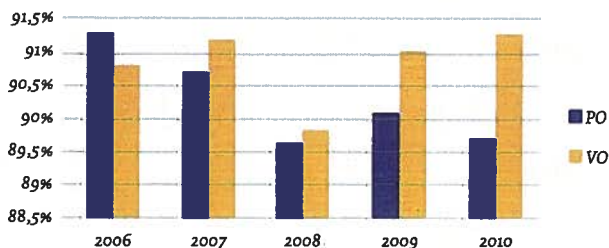

Fig.3 Rijksbijdrage als percentage van de totale baten

van het niveau van de bekostiging. Die stijging vertaalt zich niet in een verbeterd resultaat. De kosten zijn in de afgelopen vijf jaar ook fors toegenomen.

De grootste kostenpost wordt gevormd door de personele kosten. Het aandeel van de personele lasten in de totale lasten is in de jaren 2006 tot 2010 gedaald van gemiddeld 82,7 % naar 81,6 % in het po en van 78,7 % naar 77,2 % in het vo. Bovendien is de mutatie in 2010 ten opzichte van 2009 verwaarloosbaar klein. De personele kosten kunnen dus niet de verklaring zijn voor het feit dat de gehele sector in het rood zijn beland.

AFSCHRIJVING

Het zijn vooral de afschrijvingslasten en de overige lasten die veel sneller zijn gegroeid dan de baten.

De procentuele toename van enkele belangrijke indicatoren in 2010 ten opzichte van 2006 is in de onderstaande tabel samengevat.

	PO	VO
Rijksbijdrage	15,9%	23,5%
personeellasten	18,2%	23,5%
afschrijvingen	43,6%	37,4%
huisvestingslasten	14,0%	16,9%
overige lasten	32,9%	42,9%

Tabel 1. Procentuele toename in 2010 t.o.v. 2006

Het is opvallend dat de personeelskosten meer in de pas lopen met de ontwikkeling van de bekostiging dan vaak wordt verondersteld. De sterke toename van de afschrijvingen wijst in de richting van stevige investeringen in vaste activa. En dat geeft dan weer aan dat de gunstige vermogenspositie de schoolbesturen in staat heeft gesteld om nieuwe investeringen zelf te financieren. Uitbreiding van de vaste activa heeft een vergroting van de afschrijvingslast tot gevolg en in veel gevallen ook tot een grotere exploitatielast vanwege onderhoud en energie. Voor een gezonde bedrijfsvoering is het daarom noodzakelijk om ook op de langere termijn weer een sluitende exploitatie te bereiken.

De macrogegevens van de sectoren po en vo kunnen ook vertaald worden naar een gemiddelde bekostiging per leerling en een gemiddeld last per leerling. Bij de interpretatie van deze getallen moet wel worden bedacht dat alle leerlingen van iedere sector in deze berekening zijn betrokken. Dus bijvoorbeeld ook de leerlingen van het (v)so en de lwoo en pro leerlingen. Omdat voor die leerlingen een hogere bekostiging geldt en ook een hoger kostenniveau, zijn de getallen voor de reguliere leerling enigszins aan de hoge kant. In tabel 2 en 3 wordt een overzicht gegeven van de verschillende bedragen per leerling gedurende de jaren 2006 tot en met 2010.

In tabel 4 en 5 wordt de jaarlijkse procentuele verandering aangegeven.

	2006	2007	2008	2009	2010
Rijksbijdrage	€ 4.719	€ 4.894	€ 5.121	€ 5.442	€ 5.482
personeelslasten	€ 4.231	€ 4.373	€ 4.629	€ 4.947	€ 5.011
afschrijvingen	€ 87	€ 96	€ 71	€ 118	€ 125
huisvestingslasten	€ 333	€ 348	€ 331	€ 382	€ 381
overige lasten	€ 464	€ 519	€ 599	€ 606	€ 618

Tabel 2. Rijksbijdrage en lasten per leerling Primair Onderwijs

	2006	2007	2008	2009	2010
Rijksbijdrage	€ 5.982	€ 6.284	€ 6.596	€ 7.221	€ 7.366
personeelslasten	€ 5.115	€ 5.354	€ 5.690	€ 6.110	€ 6.297
afschrijvingen	€ 200	€ 216	€ 248	€ 262	€ 275
huisvestingslasten	€ 497	€ 528	€ 491	€ 564	€ 579
overige lasten	€ 689	€ 743	€ 813	€ 959	€ 982

Tabel 3. Rijksbijdrage en lasten per leerling Voortgezet Onderwijs

	2007	2008	2009	2010
Rijksbijdrage	3,7%	4,6%	6,3%	0,7%
personeelslasten	3,4%	5,9%	6,9%	1,3%
afschrijvingen	11,1%	-26,4%	65,9%	6,1%
huisvestingslasten	4,2%	-4,9%	15,5%	-0,2%
overige lasten	11,9%	15,5%	1,1%	2,0%

Tabel 4. Procentuele verandering in bedrag per leerling Primair Onderwijs

	2007	2008	2009	2010
Rijksbijdrage	5,1%	5,0%	9,5%	2,0%
personeelslasten	4,7%	6,3%	7,4%	3,1%
afschrijvingen	7,8%	14,9%	5,6%	4,7%
huisvestingslasten	6,3%	-7,0%	14,8%	2,7%
overige lasten	7,8%	9,5%	18,0%	2,4%

Tabel 5. Procentuele verandering in bedrag per leerling Voortgezet Onderwijs

Nogmaals, de gunstige vermogenspositie heeft de schoolbesturen de mogelijkheid geboden om nieuwe investeringen zelf te financieren. Investerings dus, die het onderwijs ten goede komen. En dat is een goede zaak. Maar aanschaffingen in de sfeer van vaste activa hebben wel een vergroting van de afschrijvingslast tot gevolg en vaak ook een grotere exploitatielast vanwege onderhoud en energie. De eerste signalen over het resultaat van 2011 wijzen er op dat ook in dat boekjaar de verliescijfers overheersen. Uit het oogpunt van gezonde bedrijfsvoering is het daarom van belang om te werken aan een evenwicht tussen opbrengsten en lasten zodat er op termijn weer een sluitende exploitatie is.

WIM BOS IS ALS SENIOR ADVISEUR EN ACCOUNTMANAGER WERKZAAM BIJ INFINITE FINANCIËL. HET BEDRIJF DAT ONDERWIJS-ORGANISATIES HELPT GRIP TE KRIJGEN EN TE HOUDEN OP HUN BEDRIJFSVOERING, FINANCIËN, ADMINISTRatieve ORGANISATIE EN RISICO'S. WWW.INFINITEBV.NL